

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Ερως]

Το ακόλουθο χρονογράφημα του Κώστα Βάρναλη δημοσιεύτηκε στις 16 Μαρτίου 1944, αναδημοσιεύτηκε στο ιστολόγιο «Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία» του Νίκου Σαραντάκου.

«Ιδού το έαρ το καλόν πάλιν επανατέλλει...»¹. Το φέρανε όχι τα χελιδόνια παρά οι κάμπιες. Ωστόσο, αν γυμνωθήκανε τα πεύκα από τα χρυσά τους κρόσσια και τα κλαριά τους ανεμίζονται στον αέρα σκελετωμένα, ζωντάνεψε η γης, οι λεύκες γεμίσανε φύλλα κι οι δαμασκηνιές λουλούδια. Κι ο έρωτας; Είναι κι αυτός κάμπια, που την φέρνει η Άνοιξη για να τρώγει τις καρδιές. Βέβαια δεν κάνει διάκριση, προτιμάει όμως τις καρδιές των νέων. Τις τρώγει για να πλημμυρίσουνε άνθη! Αν έλειπε αυτή η κάμπια, θα σταματούσε η ζωή.

Τα αίματα των νέων αρχίζουνε να βράζουν. Η ανάσα γίνεται πιο γρήγορη. Ο ύπνος δύσκολος. Τα μάτια γεμίζουν οράματα, το στόμα αναστεναγμούς, κι η ψυχή, νοσταλγία του απείρου. Μελαγχολία που εγκυμονεί θυέλλας!

Τι γίνεται λοιπόν;

Οι περισσότεροι νέοι δεν περιμένανε τον Καζαμιά² να τους δώσει το σύνθημα του ξεκινήματος για τη μεγάλη υπόθεση. Από το χειμώνα χτυπάνε τα πόδια τους όπως τα δεμένα άλογα που ζητάνε διάστημα... Αλλά μονάχα τώρα μπορούνε να τρέξουν. Όλη η πλάση, όπως θα λέγανε οι παλιοί ρομαντικοί, γιορτάζει και τους περιμένει σημαιοστόλιστη. Όλο το ύπαιθρο σκεπάστηκε με πράσινο ουρανό και κάτω απ' αυτήν τη τραγουδίστρα σκεπή, που μοσκομυρίζει, δημιουργήθηκε πλήθος άντρα³ των Νυμφών και των Σατύρων.

Πρωί πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, σούρουπο, νύχτα, όλοι οι δρόμοι φέρνουνε στο δάσος. Φαντασία και καρδιά! Και την άλλη μέρα το πρωί το δάσος μυρίζει... στάχτη. Από κει πέρασε η φωτιά... Άφησε μονάχα τη μυρωδιά της, αλλά δεν καίει τίποτε άλλο από τον εαυτό της. Τουναντίον ανασταίνει ό,τι αγγίζει!

¹ Ο Βάρναλης αρχίζει με έναν στίχο από ευχητήριο άσμα που τραγουδιόταν στον Ιππόδρομο της Κωνσταντινούπολης, όπως το παραδίδει ο Πορφυρογέννητος στο Περί τελετών (Για την ακρίβεια: *Ίδε το έαρ το καλόν...*) (Σημείωση από το ιστολόγιο του Ν. Σαραντάκου).

² Δημοφιλές, για πολλές δεκαετίες, «προφητικό ημερολόγιο» για τα γεγονότα του έτους.

³ Σπηλιές, καταφύγια.

– Αυτή είναι η μόνη διέξοδος του έρωτα των σημερινών νέων, έλεγε παλιός παρατηρητής των εγκοσμίων. Άλλοτε παίρνανε το τραμ και τα λεωφορεία και κατεβαίνανε στα Φάληρα, στη Γλυφάδα, στη Βουλιαγμένη ή ανεβαίνανε στην Αγία Παρασκευή, στο Χαλάντρι, στο Μαρούσι. Παντού υπήρχανε εξοχικά κέντρα, για να καθίσουνε, να φάνε, να πιούνε, να φλυαρήσουν και να ζαχαρώσουν. Όλη αυτή η ιστορία δεν κόστιζε και πολλά πράγματα. Κι ο τελευταίος υπάλληλος μπορούσε να προσφέρει στην αγάπη του αυτήν τη στοιχειώδη περιποίηση. Κι ύστερα ακουμπώντας τα ζαλισμένα μέτωπά τους ο ένας στον ώμο του άλλου, οδεύανε σα μαγεμένοι το πεπρωμένο τους προς τις πλαγιές και την εξοχή.

Τώρα όμως η σκηνοθεσία έχει πολύ απλουστευθεί. Από ανώτερη βία. Δεν μπορεί ένας νέος να προσφέρει κάθε τόσο στην αγάπη του ένα γεύμα. Όλο του το μηνιάτικο δεν φτάνει για ένα τέτοιο απονενομημένο διάβημα⁴. Πήγαινε, αν θες, στις κοσμικές ή στις λαϊκές ταβέρνες. Θα ιδείς μονάχα... γέρους. Δηλαδή παραλήδες. Κι αν δεις και καμιά γυναίκα, θα είναι με τον άντρα της. Όλοι αυτοί έχουνε τον τρόπο να πάνε να γλεντήσουν. Οι νέοι όχι. Γι' αυτό παίρνουνε κι αυτοί τα βουνά και τα δάση, όπου όλες οι χαρές δίνονται τζάμπα: μεθύσι, αισιοδοξία, πάθος, λυρισμός και μουσική. Για όλα εφρόντισε η Φύση, το μεγάλο αυτό εργοστάσιο των ηδονών.

– Αυτή είναι η καλύτερη λύση, απήντησε ο άλλος. Άμποτε να μπορούσαμε κι εμείς να... μεθάμε με τον αέρα...

Κείμενο 2

Τα λόγια της αγάπης

Το ποίημα του Μάνου Ελευθερίου (1938 – 2018) ανήκει στη συλλογή «Τα Λόγια και τα Χρόνια 1963-2013, Τα τραγούδια» εκδόσεις Μεταίχμιο, 2013

Τα λόγια της αγάπης
αγόρασε ένας κάλπης
να τα 'χει όταν θέλει να γελά.
Και βλέπεις μια θυσία
με πόση αναισθησία
τη βάζει κάποιος να κατρακυλά.

Αυτά που λεν τις νύχτες

⁴ Πολύ απελπισμένη πράξη, αυτοκτονία

τα πήραν λωποδύτες
και τα 'ριξαν για πλάκα στο νερό
κι ακούς ένα πηγάδι
κρυφά ν' αναστενάζει
και λες: μιλά η γη με το Θεό.

Αυτά που λεν οι ξένοι
και οι ερωτευμένοι
δεν είναι πια σκηνές του σινεμά.
Θυμίζουνε μαγεία,
καρδιάς αιμορραγία,
μα εσύ τα βλέπεις όλα μου φτηνά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λαθεμένες, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 1. (Να μεταφέρεις τις απαντήσεις σου στο απαντητικό φύλλο):

1. Οι κάμπιες είναι απαραίτητες για τη συνέχιση της ζωής.
2. Ο έρωτας στους νέους εκδηλώνεται με σωματικά και συναισθηματικά στοιχεία.
3. Το κείμενο αναφέρεται και στις συνέπειες των δασικών πυρκαγιών.
4. Με την έκφραση «ανώτερη βία» που αναφέρεται στην τελευταία παράγραφο του κειμένου, ο συντάκτης εννοεί την έλλειψη χρημάτων.
5. Οι μεγαλύτεροι, σε ηλικία, άνθρωποι ζηλεύουν τους νέους για την ικανότητά τους να είναι ευτυχισμένοι χωρίς χρήματα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το χωρίο του Κειμένου 1 «Αυτή είναι η μόνη διέξοδος ... εργοστάσιο των ηδονών» οργανώνεται με μια αντίθεση. Να εντοπίσεις τα δύο μέρη της (μονάδες 4) και να αναφέρεις με ποιες λέξεις οριοθετείται (μονάδες 2). Για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σου, επιλέχθηκε η αντίθεση στο χωρίο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 παρατηρείται εναλλαγή ευθέος και πλάγιου λόγου. Να εντοπίσεις τα δύο (2) σχετικά χωρία όπου αναπτύσσεται ο διάλογος (μονάδες 6) και να καταγράψεις τους στόχους που επιδιώκει ο συντάκτης με αυτήν την επιλογή λαμβάνοντας υπόψη και το είδος του κειμένου. (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων να σχολιάσεις - τεκμηριωμένα, με αναφορές στο Κείμενο 2- την αντιμετώπιση που έχουν τα λόγια της αγάπης (μονάδες 10). Ποια είναι η δική σου ερμηνεία για αυτές τις ενέργειες (μονάδες 5);

Μονάδες 15